

методиками розрахунку розміру моральної шкоди є методики вітчизняної вченої О. Штефан та російського дослідника О. Ерделевського. Так, методика Ерделевського ґрунтується на: а) резюмуванні моральної шкоди – страждань які повинні відчувати «середня «нормально» реагуюча на протиправну щодо неї поведінку людина (на сьогодні основний метод в РФ); б) визначення базисного рівня компенсації за страждання, спричинені заподіянням тяжкої шкоди здоров'ю якої приймається в розмірі 720 мінімальних розмірів заробітної платні; в) розробленій шкалі співвідношень розмірів компенсації моральної шкоди на основі співвідношень максимальних санкцій Кримінального кодексу, що передбачають відповідальність за посягання на аналогічні права людини; г) розробленій формулі, за допомогою якої можна визначити розмір компенсації та яка враховує критерії, що повинен брати до уваги суд при вирішенні відповідного питання.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що, незважаючи на те, що інститут відшкодування моральної шкоди, завданої особі, належить до відносно нових інститутів цивільно-правової відповідальності, розвиток його напряму залежить від правової культури населення, ознайомлення його зі своїми основними правами та свободами, а також правовими механізмами їх захисту.

Щодо поняття боргових цінних паперів

Бірюков В.І., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ННІПП НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Цінні папери є правовою категорією, яка включає в себе значну кількість видів та груп. Критерієм, який лежить в основі виділення боргових цінних паперів з інших груп є характер прав, які закріплюються в документі. За цим критерієм разом з борговими також традиційно виділяють пайові та товаророзпорядчі (речово-правові) цінні папери [1, с. 35; 2, с. 18]. Крім того, відповідно до ч. 5 ст. 3 Закону «Про цінні папери і фондовий ринок» можуть існувати також приватизаційні, іпотечні та похідні цінні папери.

Згідно з абз. 1 п. 2 ч. 5 ст. 3 вказаного закону борговими цінними паперами є цінні папери, що посвідчують відносини позики (тут і далі виділено мною – В. Б.) і передбачають зобов'язання емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги відповідно до зобов'язання. Аналогічне визначення боргових цінних паперів закріплене у п. 2 ч. 1 ст. 195 ЦК.

У зв'язку з цим виникає логічне запитання, чи може скластись ситуація, коли за договором позики передбачається можливість передати товари чи надати послугу. Для відповіді на це запитання спочатку з'ясуємо які існують види боргових паперів і які з них надають вказані вище повноваження.

Згідно з чинним законодавством до категорії боргових цінних паперів належать: а) облігації різних видів, казначейські зобов'язання України, ощадні (депозитні) сертифікати та векселі. Відповідно до свого змісту усі

вказані цінні папери, крім облігацій підприємств, надають можливість їхньому власникові отримати виключно грошові кошти, в тому числі дохід за ними.

Натомість, відповідно до ст. 7 Закону «Про цінні папери та фондовий ринок» підприємства можуть випускати як грошові, так і цільові облігації. Згідно з абз. 3 ч. 3 ст. 7 вказаного закону, цільовими облігаціями є облігації, виконання зобов'язань за якими здійснюється шляхом передачі товарів та/або надання послуг, а також шляхом сплати коштів власнику таких облігацій. Як видно з вказаної норми, лише цільові облігації з поміж інших видів боргових цінних паперів, за чинним законодавством можуть надавати право на отримання товарів чи послуг.

Легальне поняття договору позики закріплене у ч. 1 ст. 1046 ЦК, згідно якої за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості. Таким чином, за договором позики позикодавець має право вимагати повернення предмету позики та сплати відсотків, а позичальник має відповідний обов'язок. [3, с. 182]

Виходячи з такого розуміння договору позики, цільові облігації підприємств не можуть засвідчувати відносини позики, оскільки передбачають передачу товару взамін на отримання коштів, а це суперечить змісту зобов'язання з договору позики. Так само, відносини позики не можуть виникати при наданні послуг.

Слід також зазначити, що векселі передбачають сплату коштів його пред'явникові, вони не завжди посвідчують відносини позики в розумінні договору позики. Виходячи з того, що вексель може бути виданий в якості оплати товарів чи послуг, він в таких випадках не посвідчує відносини позики. Більш того, у випадку укладення договору позики і видачі позичальником векселя позикодавцеві не можна говорити про те, що вексель посвідчує відносини позики. Це пов'язано з абстрактністю векселя, під якою мається на увазі його незалежність від зобов'язання, що було підставою його видачі. Тобто, вексельне зобов'язання для векселедавця і векселедержателя не пов'язане з тим, на підставі якого воно видане. Виходячи з цього, не зовсім коректно називати вексельне зобов'язання таким, що посвідчує відносини позики.

Таким чином, визначення поняття боргових цінних паперів, закріплені у законодавстві є недосконалими, оскільки містять вказані вище суперечності. Враховуючи викладене, боргові цінні папери можна визначити як цінні папери, що передбачають зобов'язання емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги відповідно до умов зобов'язання. У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни до п. 2 ч. 1 ст. 195 ЦК та абз. 1 п. 2 ч. 5 Закону «Про цінні папери і фондовий ринок», в яких закріпити, запропоноване вище визначення боргових цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Агарков М. М. Основы банковского права. Курс лекций. Учение о ценных бумагах. Научное исследование / Агарков М. М. – [2-е изд.]. – М. : БЕК, 1994. – 350 с.

2. Romanowski M. Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi. Komentarz / Romanowski M. : [2-e wyd.]. – Warszawa : С.Н.ВЕСК, 2003. – 1028 s.

3. Цивільне право України. Академічний курс : підруч. : [у 2-х т.]. ; за заг. ред. Я. М. Шевченко. – Т. 2. Особлива частина. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 408 с.

Цивільно-правовий режим фонду фінансування будівництва як об'єкта цивільних прав

Загорняк Н.Б., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННПП НАВС, кандидат економічних наук

На сьогодні у сфері задоволення житлової потреби з залученням в управління коштів фізичних та юридичних осіб, як довіритель ФФБ, відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» [1] (надалі – Закон № 978-IV), особливої актуальності набувають завдання держави зі створення умов для безпечного та прозорого залучення коштів довіритель до ФФБ, функціонування ФФБ у чіткій відповідності меті їх створення, а також налагодження ефективного контролю за діяльністю всіх учасників процесу. Вважаємо, що під використанням коштів ФФБ не за цільовим призначенням слід розуміти спрямування коштів на цілі (напрями), що не відповідають встановленим Правилами ФФБ, а також на попередню оплату і авансування ще невиконаної роботи або її окремих етапів.

Забезпечити використання коштів ФФБ виключно за цільовим призначенням дозволить застосування цивільно-правового режиму ФФБ, яким буде встановлено обов'язковість відкриття для ФФБ спеціального банківського рахунку ескроу. У такому разі перерахування коштів забудовнику стане можливим виключно у розмірах, передбачених графіком фінансування будівництва, за умови документального підтвердження належного виконання відповідного обсягу будівельних робіт. Для цього пропонується:

- викласти ч. 10 ст. 11 Закону № 978-IV у такій редакції: «Управитель для обліку та блокування грошових коштів, отриманих від довіритель, що підлягають перерахуванню забудовнику для фінансування будівництва за умови виникнення підстав, передбачених Правилами ФФБ, згідно напрямом використання коштів ФФБ, внесеним до графіку фінансування будівництва об'єкта, визначеного договором про участь у ФФБ (надалі – графік фінансування будівництва об'єкта), відкриває спеціальний рахунок ескроу (надалі – рахунок ескроу ФФБ). Договір рахунку ескроу, відкритому для ФФБ, укладається між банком, який виступає ескроу-агентом, управителем ФФБ, який виступає депонентом, та забудовником, який виступає бенефіціаром. Договір рахунку ескроу, відкритого для ФФБ, має обов'язково містити перелік підстав, за умов виникнення яких ескроу-агент зобов'язується перерахувати бенефіціару кошти, із зазначенням розміру суми окремо для кожної з підстав відповідно до графіку фінансування будівництва об'єкта, що є його невід'ємною частиною. Банк-управитель відкриває рахунки ФФБ у своєму балансі»;

- викласти ч. 11 ст. 11 Закону № 978-IV у такій редакції: «Управитель, який не є банківською установою, відкриває в обраному ним банку для